

HATÁSTANULMÁNY

I. rész

**EFOP-1.2.7-16-2016-00006 azonosító számú
„Gyermekvédelmi szakellátásban, javítóintézetekben
elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása”
„Életre való program” című pályázat**

Tevékenység időtartama: 2022.03.15-2022.06.30

Készítette: Tóth Balázs

Szociálpolitikus, egyetemi oktató, szociális munkás, tréner

Tartalomjegyzék:

Célcsoport bemutatása.....	3
Pályázat célja.....	3
Hatástanulmány célja.....	4
Kutatás típusa, módszere, indokoltsága.....	4
Szocio-demográfiai jellemzők.....	5
Résztvevők elégedettségének vizsgálata.....	6
Konklúzió.....	20
Melléklet.....	21

1.1. Célcsoport bemutatása:

Az EFOP-1.2.7-16-2016-00006 azonosító számú pályázatban a Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ, Általános Iskola és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat intézményrendszerében nevelt gyermekek vettek részt. Esetükben a kora gyermekkorban elszenvedett szociokulturális ártalmak okozta személyiségzavarok korrigálásra szorulnak, melyek következtében a későbbi életszakaszokban életvezetési problémák jelentkeznek. Nem fejlődnek ki megfelelően a megküzdési stratégiák, ezért nem képesek önállóan és helyesen dönteni, valamint hiányos önismeretük ahhoz vezet, hogy nincsenek tisztában önmaguk valós képességeivel és pozitív tulajdonságaikkal sem. Sérül a felnőttkor elérésének küszöbén az önálló életvitel eléréséhez szükséges motiváció, az autonómia, az érett személyiség kialakulása és a sikeres társadalmi beilleszkedés esélyei is. Szükség van az egyéni képességeket fejlesztő programok lebonyolítására az életkori sajátosságainak megfelelően, mert ennek hiányában további súlyos, egyéni életvezetési problémák léphetnek fel.

1.2. Pályázat célja:

A gyermekotthonokban nevelkedő gyermekek és fiatalok speciális szükségleteit figyelembe véve a pályázat legfontosabb célja volt olyan tematikus programok megvalósítása részükre, melyek segítségével a lehető legteljesebb mértékben be tudnak illeszkedni a társadalomba. Ezek az egymásra épülő elemekből álló képzési, fejlesztési programok az egyéni állapothoz, szükségletekhez igazodva célozták meg az önálló életvitelre, a családi életre való alkalmasság kialakítását, fejlesztését. A célok elérése érdekében az alábbi területeken volt szükség tematikus fejlesztő foglalkozásokra:

- a közösségi és társas kapcsolatokra történő szociális nevelés
- a család, mint rendszer, védőháló és érték tudatosítása
- a munka, mint jövedelemszerző tevékenység elfogadtatása
- alapvető erkölcsi értékek és normák elsajátítása
- emocionális nevelés, mentálhigiénés tanácsadás
- önismeret fejlesztése, a célok és az azokkal összefüggő elköteleződés kialakítása
- önálló életre felkészítés, életvezetési tanácsadás
- szabadidő produktív eltöltésének segítése

A pályázatba az alábbi gyermekvédelmi intézményekből kerültek bevonásra fiatalok:

- Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ és Általános Iskola Szombathely székhelye
- Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ és Általános Iskola Kőszegi Gyermekotthonok telephelye

- Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ és Általános Iskola Ikervári Speciális Gyermekotthon és Általános Iskola telephelye
- Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ és Általános Iskola Ernuszt Kelemen Gyermekotthon Gencsapáti telephelye
- Vas Megyei Gyermekvédelmi Központ és Általános Iskola Ernuszt Kelemen Gyermekotthon Gencsapáti telephelye

1.3. Hatástanulmány célja:

Empirikus vizsgálattal átfogó képet kapni a pályázatban részt vett fiatalok szocio-demográfiai jellemzőiről, azokról a speciális igényekről és szükségletekről, melyek a nem gyermekvédelemben élő fiatalokhoz képest esetükben eltérőek lehetnek. Továbbá megvizsgálni, hogy a lezajlott, tematikus fejlesztő programelemek milyen módon és mértékben segítették elő, vagy éppen gátolták a társadalmi beilleszkedésüket, fejlesztették-e önismeretüket, problémamegoldó képességeiket. Megvizsgálni, hogy ténylegesen azokat a programelemeket sikerült-e adaptálni részükre, melyekre valójában szükségük volt, hasznosnak és hatásosnak érezték-e az egyes programelemeket ahhoz, hogy szükséges mértékben és módon legyenek képesek megváltoztatni a saját életvitelüket.

1.4. Kutatás típusa, módszere, indokoltsága:

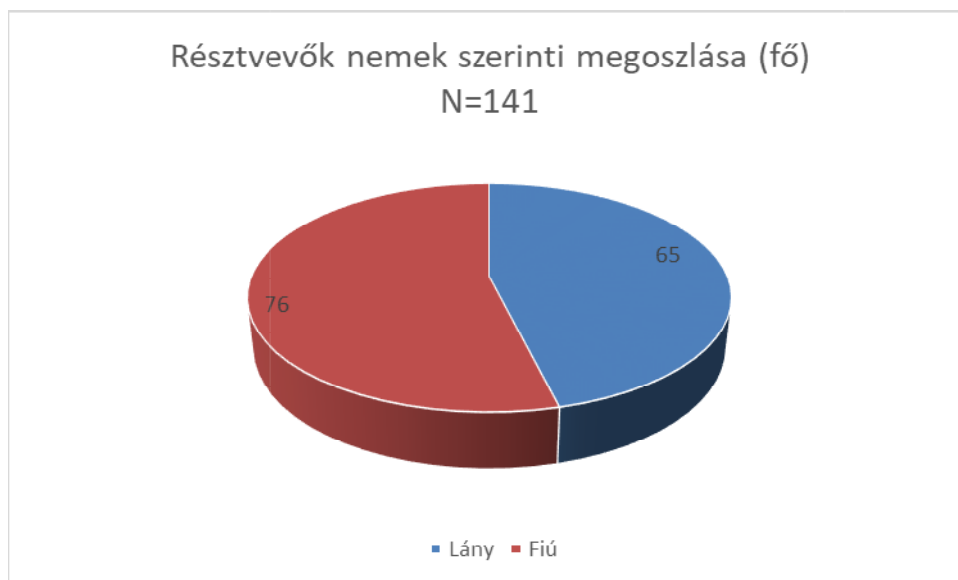
A jelenlegi hatásvizsgálat adatelemzéséhez empirikus kutatási módszert alkalmaztunk. A kvantitatív kérdőíves lekérdezés helyett, mivel relatíve alacsony elemszámú mintáról van szó (N=141) a Likert-skála segítségével történő lekérdezésre esett a választás. Nem lett volna célszerű kérdőíves lekérdezést alkalmazni, hiszen a kitöltése időigényes a célcsoport számára, fokozott odafigyelést és felnőtt személy jelenlétét igényelte volna, valamint magas arányú kitöltési hibára lehetett volna számítani a felületesség miatt. A kérdőíves lekérdezés másik hátránya, hogy az eldöntendő kérdések válaszaiból nem lehetséges szélesebb körű, messzemenő következtetéseket levonni, a nyitott kérdéseknél pedig félő volt, hogy nem adnak a fiatalok olyan terjedelmű válaszokat, melyek megalapozottak lennének a hatásvizsgálat sikerességéhez.

A Likert skála előnye a kérdőíves lekérdezéssel szemben, hogy nagyon rövid idő alatt és könnyen ki tudják tölteni a megkérdezettek. A célcsoport specialitását és életkorát figyelembe véve (12-20 évesek) fontos volt, hogy könnyen és rövid idő alatt tudjanak minél több állításra választ adni. Fontos volt továbbá, hogy a skálázó kérdéseket egyedül is ki tudják tölteni, önállóan, mivel nem volt lehetőség arra, hogy a lekérdezés több felnőtt bevonásával történjen, akik személyre szabott segítséget tudtak volna nyújtani a gyermekeknek, ha kérdésük merül fel a kitöltéssel kapcsolatban. A válaszok feldolgozása könnyebb, azonban a Likert skála hátránya, hogy van benne semleges válaszlehetőség is (elégedett is meg nem is) azaz a válaszadó nem határolja el magát egyik irányba sem. Mivel a jelen hatásvizsgálat

egyéni attitűdöket vizsgál a lezajlott pályázattal kapcsolatban, ezért az attitűd méréshez elengedhetetlen, hogy a válaszok a teljes mértékű egyetértésen keresztül a semlegességen át, a teljes elutasításig terjedjenek. A jelen hatásvizsgálatban a semleges válaszadási lehetőséget úgy kezeltük, hogy ebben az esetben a válaszadó nem fejez ki egyértelmű elégedettséget a feltett kérdéssel, állítással kapcsolatban.

1.5. Szocio-demográfiai jellemzők:

A hatástanulmány elkészítéséhez mindösszesen 141 fő pályázatban részt vett (N=141) fiatal sikert követően vizsgálatot, kvantitatív módszerrel, Likert skála alkalmazásával megkérdezni. A lekérdés időtartama 2022. március és április hónapokban zajlott, a hatásvizsgálat elkészítése 2022. április, május és június hónapokban történt. Az adatok Microsoft Excel táblázatkezelő programban kerültek rögzítésre és feldolgozásra, abszolút gyakoriság számítás segítségével. A hatásvizsgálat elemszámát 65 fő lány és 76 fő fiú alkotta.

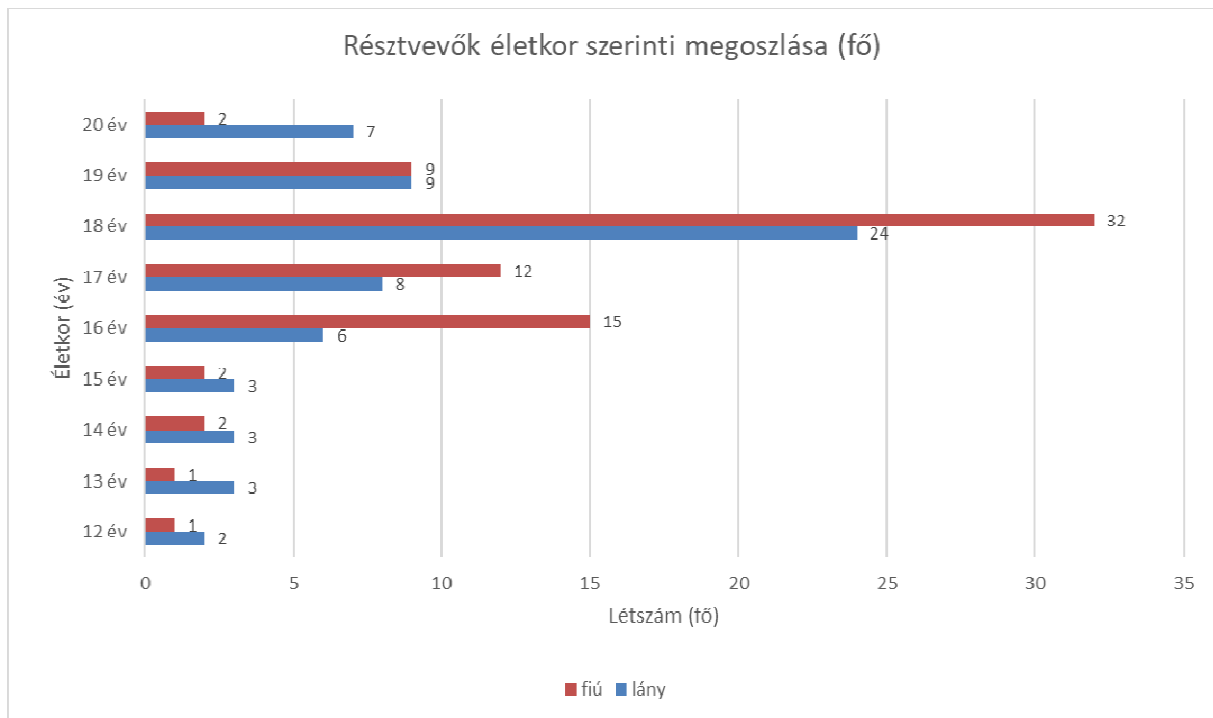
1. ábra: Résztevők nemek szerinti megoszlása (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A 141 fős elemszám a hatástanulmány eredményeinek tekintetében nem tekinthető reprezentatívnak, azonban a pályázatban, arányaiban nagyobb túlsúlyban jelennek meg a fiúk, mint a lányok, amely a gyermekvédelem rendszerében is jellemző tendencia.

Az életkort tekintve 12 éves és 20 éves életkor között szóródnak a résztvevők. Legnagyobb arányban a 18 évesek vannak a mintában, őket követik a 16 évesek, majd a 17 évesek és a 19 évesek következnek. Mivel a pályázat alapvető célja az önálló életkezdés javítása volt, ezért a fejlesztő programokba a pályázat megkezdésekor olyan gyermekvédelemben élő fiatalok kerültek bevonásra, akik a pályázat lezárását követően érték el a nagykorúságot, és kerültek ki, vagy kerülnek ki folyamatosan az önálló életbe, mert nagyon közel állnak a nagykorúság betöltéséhez. Esetükben volt leginkább értelme a tematikus programoknak, hiszen ők

azok, akik 1-2 éven belül szembesülnek az önálló életvitel kialakításának nehézségeivel, a társadalmi elvárásokkal, a beilleszkedés nehézségeivel, a pénzkezelés problémájával, a helytelen döntéseik következményeivel.

2. ábra: Részvevők életkor szerinti megoszlása (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

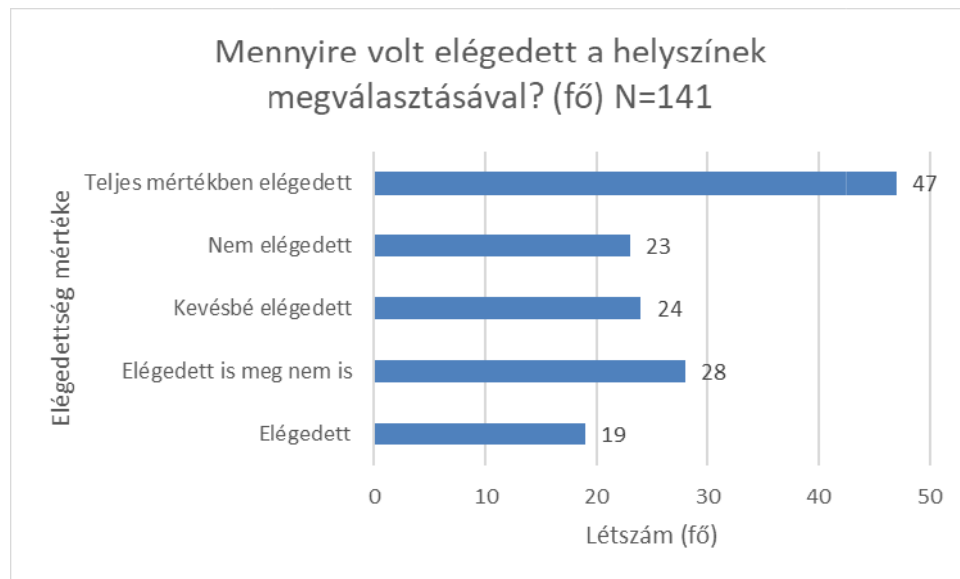
A hatásvizsgálatban 5 gyermekvédelmi intézmény fiataljai vettek részt, azok kerültek Likert skálás vizsgálattal lekérdezésre, akik részt vettek a pályázat megvalósítási szakaszában a tematikus programokon. A hatásvizsgálat korlátját jelentette, hogy teljeskörű utánkövetés a résztvevők tekintetében nem valósulhatott meg, mivel néhány fiatal a hatásvizsgálat készítésének idején már kikerült a gyermekvédelmi rendszerből, utólagos elérésük ezen okból nem volt megoldható.

1.6. Részvevők elégedettségének vizsgálata:

A lekérdezés során skálázó kérdésekkel kerültek vizsgálatra azok az elégedettségi tényezők, melyek a jövőben segítik a pályázatban résztvevő szakembereket abban, hogy a gyermekvédelemben élők számára adekvát, hatékony, eredményt felmutatni képes programokat nyújtsanak. Ehhez szükséges annak ismerete, hogy a résztvevő fiatalok, szubjektív megítélésük alapján hogyan értékelik a részükre nyújtott szolgáltatásokat.

A foglalkozások helyszínének megválasztása azért lényeges, mert adott fiatal inkább a saját állandó életterében érzi jól magát, ott van biztonságban, azaz intézményen belüli helyszínt részesítenek inkább előnyben, viszont a fiatalok esetében a könnyebb társadalmi beilleszkedést segítik a külső helyszíneken történő foglalkozások is, hiszen így kevésbé izolálódnak. A foglalkozások intézményi belső és külső

helyszíneken egyaránt zajlottak. A megkérdezett 141 fő fiatalból a helyszínnel 47 fő volt teljes mértékben elégedett, 19 fő volt elégedett, 28 fő volt elégedett is meg nem is, viszont csak 23 fő nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem elégedett a megválasztott helyszínekkel.

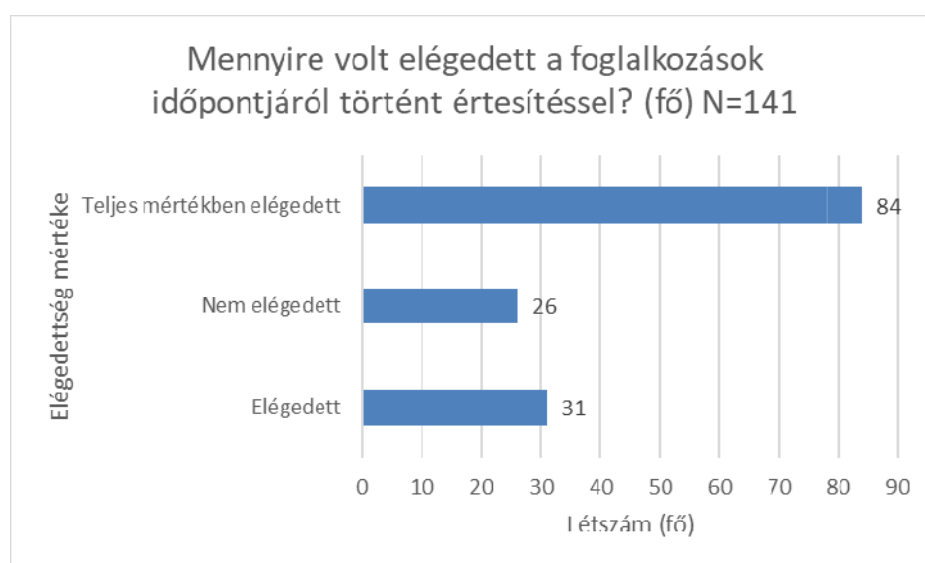

3. ábra: Helyszínekkel való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

Érdeemes tehát a helyszínek megválasztására nagyobb hangsúlyt fektetni a jövőben, az előzetes igényfelmérés kapcsán kitérni a külső és belső helyszínek megválasztására a gyermekekkel közösen, mivel nem jelenthető ki egyértelműen, hogy minden résztvevő elégedett volt a helyszínek kiválasztásával.

Kedvező tény, hogy a résztvevő fiatalok időben és megfelelő módon értesültek az egyes foglalkozások időpontjáról és helyszíneiről.

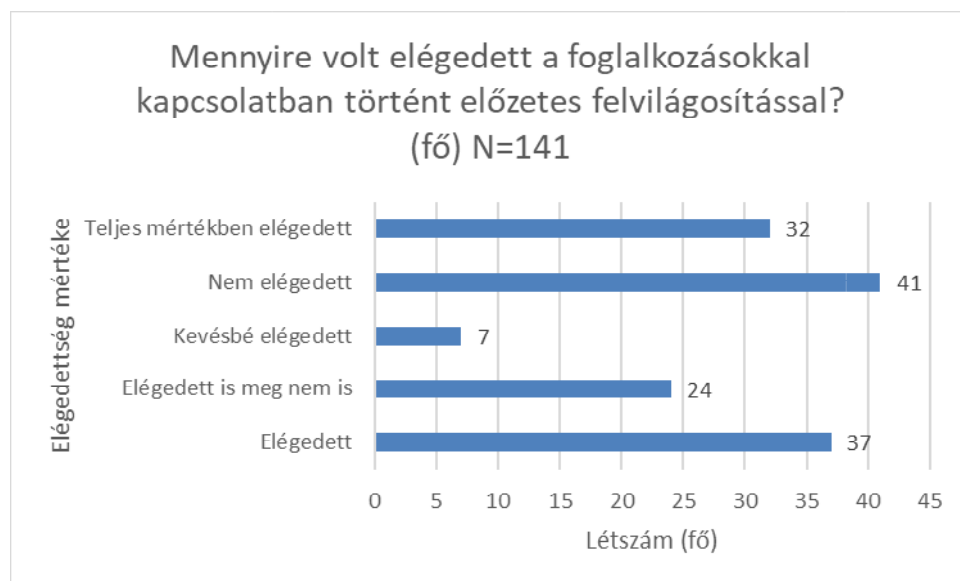

4. ábra: Információnyújtással való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A közösségi médiában elérhető felületek napjainkban lehetővé teszik, hogy az információ időben, relatíve gyorsan és pontosan jusson el a célcsoport tagjaihoz. A szakemberek a tájékoztatásra megfelelő hangsúlyt helyeztek, mivel 84 fő teljes mértékben elégedett volt az információáramlással, 26 fő volt elégedett, és csak 31 fő nem kapott kellő információt megfelelő időben a saját megítélése szerint.

Arra vonatkozóan, hogy a pályázatban résztvevők milyen előzetes tájékoztatást kaptak a tematikus fejlesztő foglalkozások konkrét tartalmáról, szintén megoszlanak a vélemények. 41 fő egyáltalán nem volt elégedett a foglalkozások előtti felvilágosítással, így valószínűleg ők voltak azok, akik vagy nem kaptak információt, vagy nem kellő időben és/vagy módon kapták meg azt. 24 fő elégedett is meg nem is a kapott információval, esetükben feltételezhető, hogy az információ mennyiségével, vagy annak érthetőségével lehetett probléma. Kedvező azonban, hogy 32 fő teljes mértékben elégedett volt, 37 fő pedig elégedett volt az előzetes felvilágosítással. A foglalkozások helyszínének alaposabb, átgondoltabb megválasztása mellett további hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a jövőben bevonni szándékozott fiatalok kapjanak időben és kellő szakmai tartalommal információt az egyes foglalkozásokról. Ez különösen fontos, hiszen minél inkább tisztában van a fiatal azzal, hogy mi vár rá, mire számíthat egy foglalkozáson, ami célzottan neki szól, annál nagyobb lesz a hajlandósága a részvételre. Abban az esetben, ha nem tudja, mi fog következni, elbizonytalanodik és érdektelenné válhat, sőt félelem is jelentkezhet nála, hogy a szakember, aki a foglalkozást tartja, milyen feladatokat adhat számára, vagy milyen követelményeket határozhat meg a részvétel feltételeként.

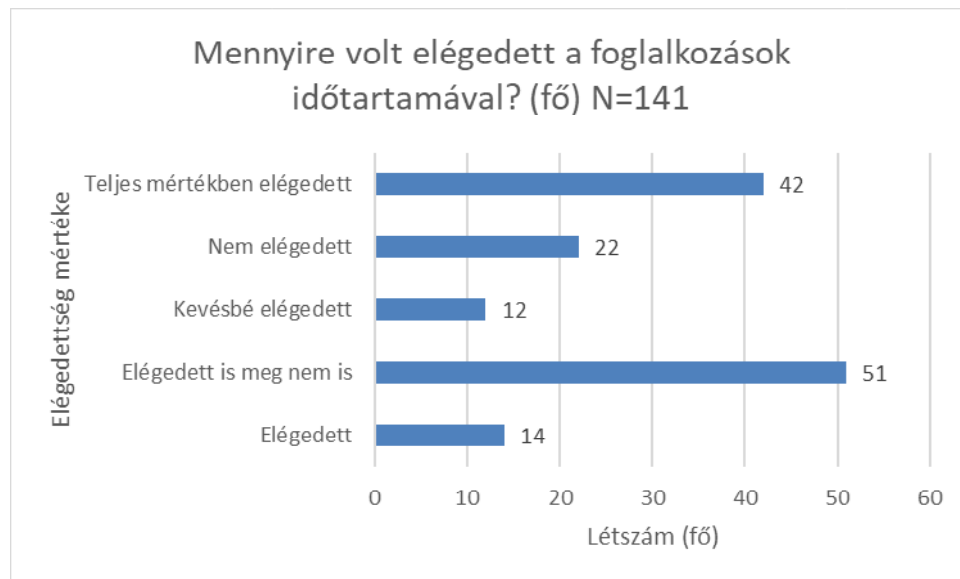

5. ábra: Előzetes felvilágosítással való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

Az egyik leglényegesebb szempont egy hatásvizsgálat elkészítéskor, hogy a bevont személy mennyire volt elégedett a foglalkozások időtartamával. Ha egy előadás túl hosszú, unalmassá válhat, elkalandozhat a figyelem így nem éri el a célját. Különösen igaz ez az Y és Z generáció tagjaira, majd az őket követő Delta-generációra, hiszen ők a virtuális világban élik mindennapjaikat, nagyon gyorsan

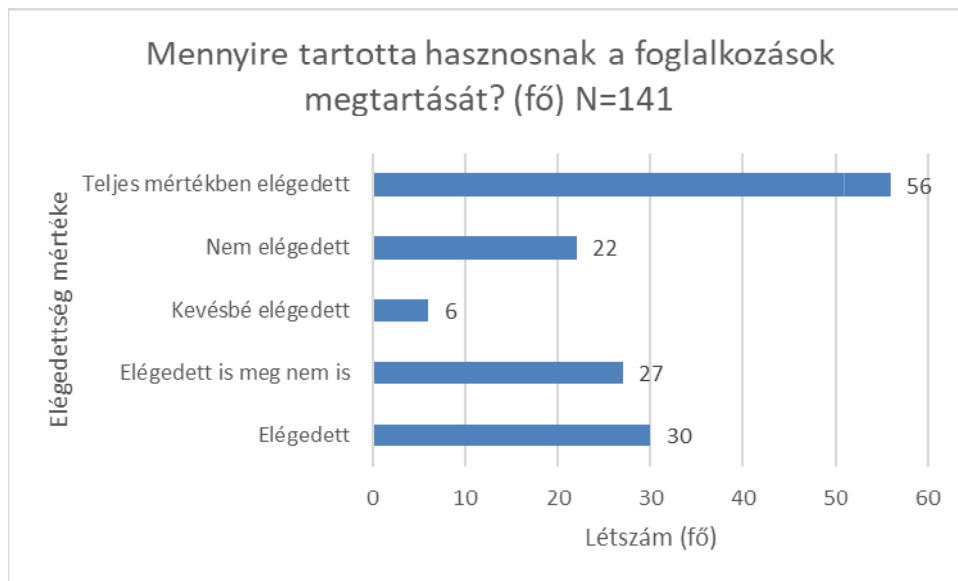
képesek információkhoz jutni, így esetükben egy túl hosszú előadás nem éri el a kellő hatást. Szerencsésebb, ha egy előadás inkább élményszerű, rövidebb időtartamú, 20-25 perces váltásokkal, mert ez az az időintervallum, ahol a figyelem a fiataloknál fenntartható.

6. ábra: Foglalkozások időtartamával való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

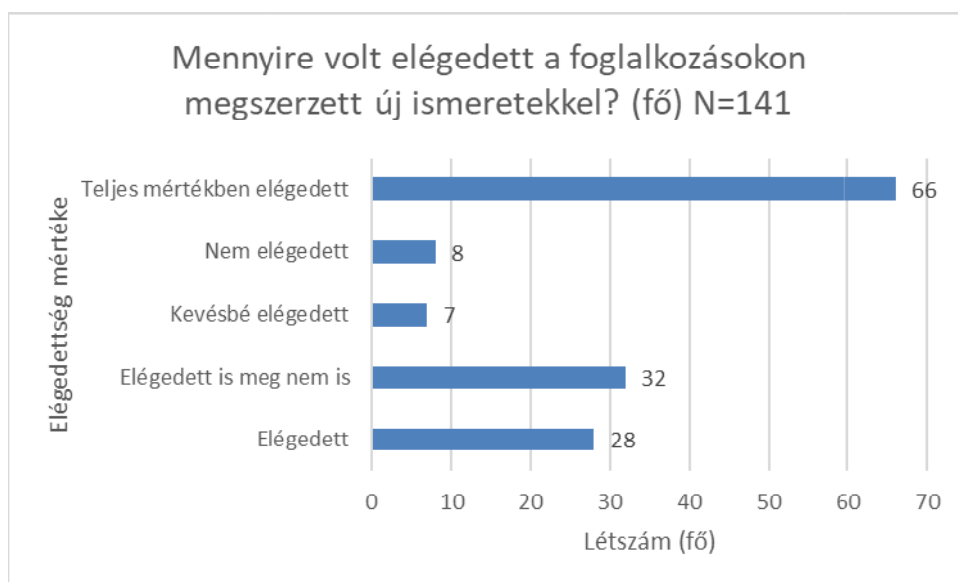
51 fő nyilatkozta azt, hogy elégedett is meg nem is a foglalkozások idejével, 22 fő pedig nem volt elégedett. 42 fő volt teljes mértékben elégedett az időtényezővel, 14 fő pedig elégedett volt. Ez azt jelzi, hogy az előadók, szakemberek feltehetően hosszabb előadásokat tartottak annál, mint amit a célcsoport tagjai teljes mértékben toleráltak volna. Ez sok tényezőtől függhet. Függhet a helyszíntől, az előadóval kapcsolatban meglévő szimpátiától, az előadás témájától, de akár olyan szubjektív tényezőktől is, hogy valaki mennyire kipihenten érkezik, milyen egyéni gondokkal küzd etc. A jövőben feltehetően jobban át kell gondolni az egyes előadásokra szánt időkereteket, vagy interaktívabbá kell tenni az egyes foglalkozásokat.

Az időtartam mellett kiemelt jelentőségű, hogy a foglalkozáson résztvevő a saját egyéni megítélése alapján mennyire tartotta hasznosnak az egyes foglalkozásokat. Ez azért lényeges, mert egy hasznosnak ítélt foglalkozás hatékony tud lenni, hiszen változást képes generálni az életvezetési nehézségekkel küzdő fiatalok életében. Teljes mértékben pozitív, hogy a 141 fő megkérdezettből 56 fő volt teljes mértékben elégedett a foglalkozásokkal, ami 60,1%-os elégedettséget jelent. A hatásvizsgálat ezen részében nem ismert, hogy mely foglalkozásokkal nem voltak elégedettek a résztvevők, ennek vizsgálatára a hatásvizsgálat II. részében kerül majd sor. Összességében, ismerve a célcsoport alapproblémáit az elégedettségi arány kedvező.

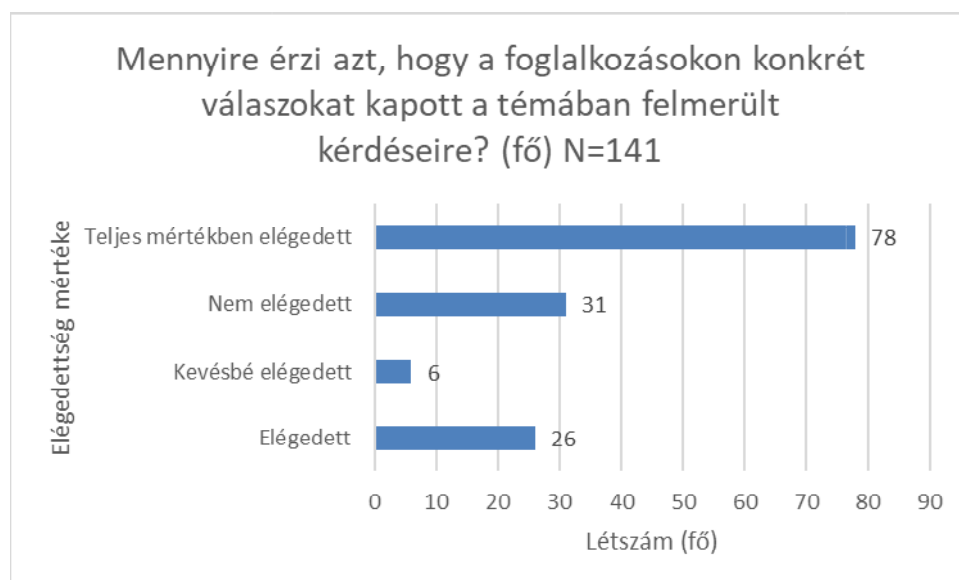
7. ábra: Foglalkozások hasznosságával való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

A hasznosság mellett fontos volt arra is kitérni a hatásvizsgálatban, hogy a résztvevők már meglévő tudásszintet bővítettek a foglalkozások által, vagy teljesen új ismereteket szereztek. A kérdőívben rákérdeztünk arra is, hogy mennyire volt elégedett a résztvevő az újként elsajátított ismeretek szintjével. Kedvező válaszok érkeztek, mert 66 fő teljes mértékben elégedett volt a megszerzett új ismeretekkel, 28 fő pedig elégedett volt ezekkel, melyeket a pályázati program során elsajátított. Ez 66,7%-os elégedettséget jelent, ami szintén jelzi, hogy a foglalkozások elérték céljukat, mert tudásszint bővülést adtak a fiataloknak, akik ezeket az új ismereteiket sikerrel tudják alkalmazni a későbbiekben, a felnőtté válás folyamatában.

8. ábra: Új ismeretekkel való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

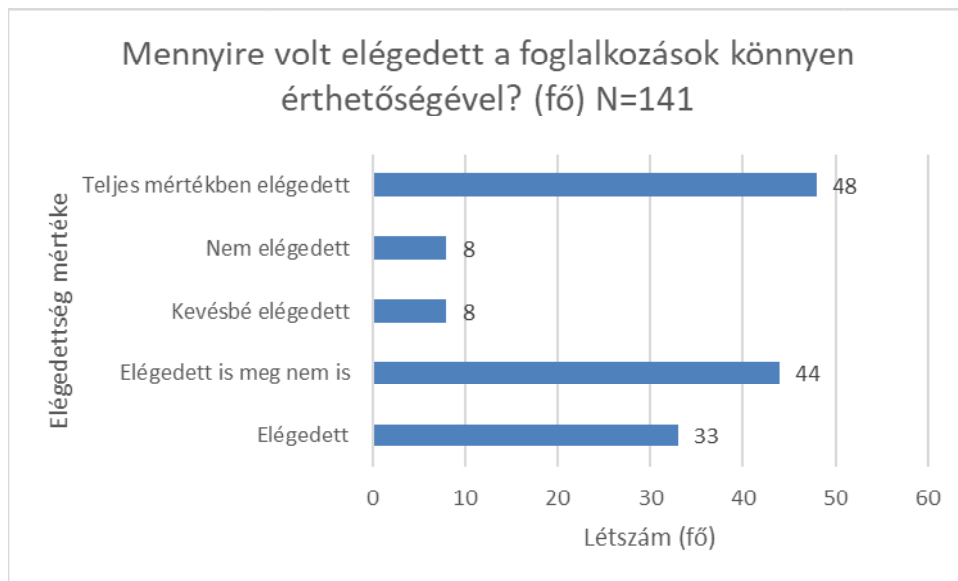
A célcsoport szükségleteit figyelembe véve és az egyes tematikus programok témaköreit áttekintve feltételezhető, hogy az előadásokon résztvevőknek merültek fel kérdéseik a témában, melyekre konkrét válaszokat vártak. A foglalkozások témakörei nagyon széleskörűek voltak, az önismerettől kezdve, a család témakörén át, az életvezetésen keresztül egészen a szexuális felvilágosításig és más prevenciók tevékenységeiig. Rákérdeztünk arra is, hogy mennyire érzi a résztvevő, hogy konkrét választ kapott az egyes témákban felmerült kérdéseire. 78 fő teljes mértékben elégedett volt a kapott válaszokkal, 26 fő pedig elégedett volt, így a kérdésekre kapott válaszokkal való elégedettség 73,8%-os. Ez azért örömteli, mert a fiatalok nem maradtak egyedül a kérdéseikkel, kevésbé maradtak bennük olyan bizonytalan tényezők, melyekkel nem tudtak mit kezdeni. Az látszik az eredményekből, hogy a résztvevők kérdeztek, és a kérdéseikre adekvát válaszokat is kaptak. Mivel esetükben a természetes támaszok rendszere alapvetően szűkebb, kiemelt fontosságú, hogy tudjanak kérdezni, akár szakemberektől, előadóktól, vagy esetenként laikusoktól is.

9. ábra: Válaszadással való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A hatásvizsgálatban korábban hangsúlyoztuk az időtényező központi szerepét, azaz a fiataloknak fontos tényező, hogy az előadás ne legyen unalmas, ne legyen számukra érdektelen, ehelyett élményszerű, aktív legyen. Az időtényezőn túl – mivel különböző korosztály képviseltette magát a pályázatban, - az időkeretek és a hatékony ismeretátadás mellett fontos, hogy a hallgatóság, azaz a gyermekvédelemben élő fiatalok értik-e az előadást, értik-e az előadó kifejezésmódját, kommunikációját. Feltételezhetjük, hogy a foglalkozások könnyű érthetőségével nem volt nagyfokú probléma, hiszen a többség hasznosnak ítélte meg a foglalkozásokat és új ismeretekre is szert tett. Ez csak akkor lehetséges, ha az előadások/foglalkozások érthetőek számukra, azaz működik a kommunikációban az adó és a vevő közti jeltovábbítás.

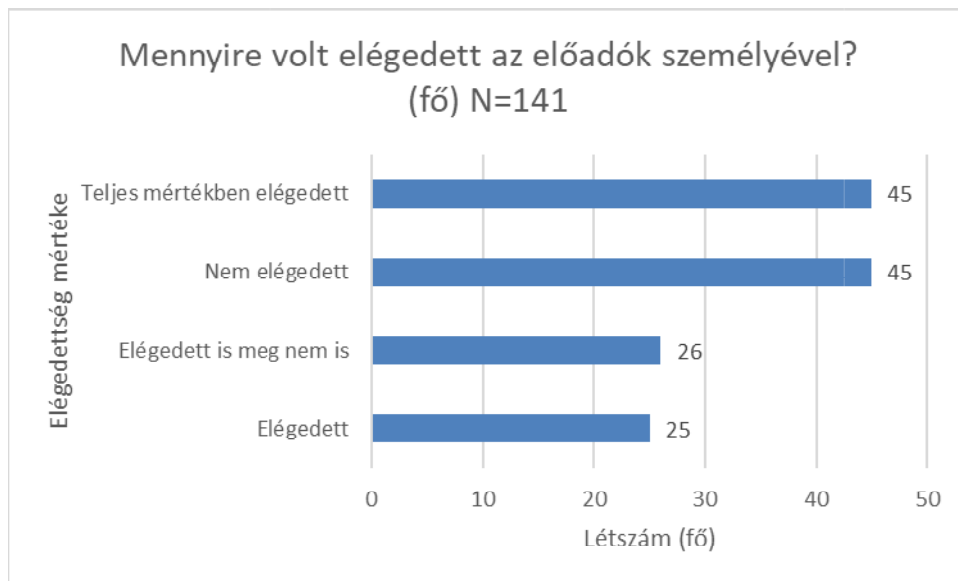

10. ábra: Foglalkozások érthetőségével való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A 141 fő válaszadóból 48 fő volt elégedett teljes mértékben a foglalkozások érthetőségével, 33 fő pedig elégedettséget jelzett vissza. Ez 57,4%-os elégedettséget jelent, azaz annak érdekében, hogy az egyes foglalkozások elérjék a valódi céljaikat, fokozottan oda kell figyelni a jövőben arra, hogy az előadások érthetőek legyenek a hallgatóság számára. Zavaró körülmény lehet a célcsoport kapcsán a túl tudományos előadásmód, az idegen szavak túlzó használata. Érdeemes megfontolni azt, hogy az előadások ne csak frontális előadás módszerével kerüljenek megtartásra, továbbá érdemes folyamatos visszajelzést kérni az előadóknak a fiataloktól, hogy mit értettek meg az elhangzottakból. Sok esetben felléphetnek olyan váratlan körülmények is, hogy az előadó túl halkán beszél, vagy egy külső helyszínen a külső zajforrások miatt nem érthető az előadás. Javasolt ennek újragondolása, mivel az alacsony elégedettségi mutató azt jelzi, hogy az információk nem kellő minőségben jutottak el a hallgatósághoz, emiatt egy jó és érdekes előadás téma is lehetett hatástalan.

A következőkben azt kérdeztük meg a fiataloktól, hogy mennyire voltak megelégedve az előadó személyével. Ennek a megítélése kihat az eddig vizsgált tényezők szinte mindegyikére. Az előadó személyétől nagymértékben függ, hogy mennyire képes új ismereteket közvetíteni, képes-e a felmerült kérdéseket kellő szakmaisággal, de érthetően megválaszolni, melyek a verbális és nonverbális kommunikációs elemek, amelyeket használ, és ami a legfontosabb, mennyire képes elfogadtatni magát a jelen hatástanulmányban vizsgált célcsoporttal. Az előadók személye úgy tűnik, nagymértékben megosztotta a fiatalokat, mivel 70 fő nyilatkozott pozitívan az előadókról, 71 fő pedig inkább negatívan, azaz nem mutatott őszinte elégedettséget az előadó személyével kapcsolatban.

11. ábra: Az előadók személyével való elégedettség vizsgálata (fő)

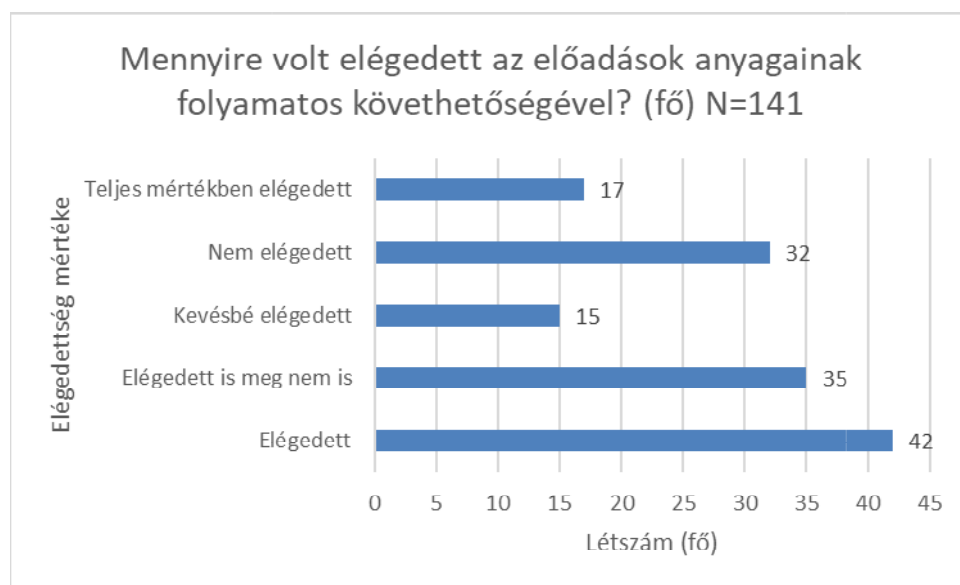
(Saját szerkesztésű ábra)

Nyilván nem várhatjuk el egyik pályázatban sem, hogy a résztvevők teljes szimpátiával viszonyuljanak az előadók személyéhez. Azonban elgondolkodtató, hogy közel azonos arányban voltak elégedettek és kevésbé elégedettek a fiatalok az előadókkal. Sok tényezőtől függhet mindez. Az előadó személyére kihat a témaválasztása, a szakmai hitelessége, vagy akár az életkora is, főleg egy fiatalokkal foglalkozó pályázatban. Érdeemes lenne a fiatalokat arra ösztönözni, hogy 1-1 témából kiselőadások formájában készüljenek fel ők is a kortársaik számára. Egy ilyen szerepváltást megtapasztalva talán elfogadóbbak lennének egy számukra idegen előadóval szemben, vagy könnyebben meg tudják fogalmazni az elvárásaikat az előadókkal kapcsolatban.

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok között, hasonlóan a társadalom többi fiataljaihoz képest előfordulnak SNI-s, figyelemzavarral küzdő, vagy akár hiperaktív gyermekek is. Ezért is fontos annak előtérbe helyezése, hogy az előadó által mondottakat a gyermek képes-e megfelelő tempóval és aktív figyelemmel követni, vagy a figyelem olykor-olykor elkalandozik, megakad. Ez a figyelemkiesés azért fontos a pályázat szempontjából, mert hasonlóan az iskolában tapasztalható figyelemzavarhoz, egy-egy előadás során fellépő figyelemzavar a teljes előadás kudarcát jelentheti. Ezért lényeges, hogy az előadó kövesse, figyelje a fiatalok non-verbális jelzéseit, próbáljon olyan előadói tempót diktálni, amit mindenki képes követni.

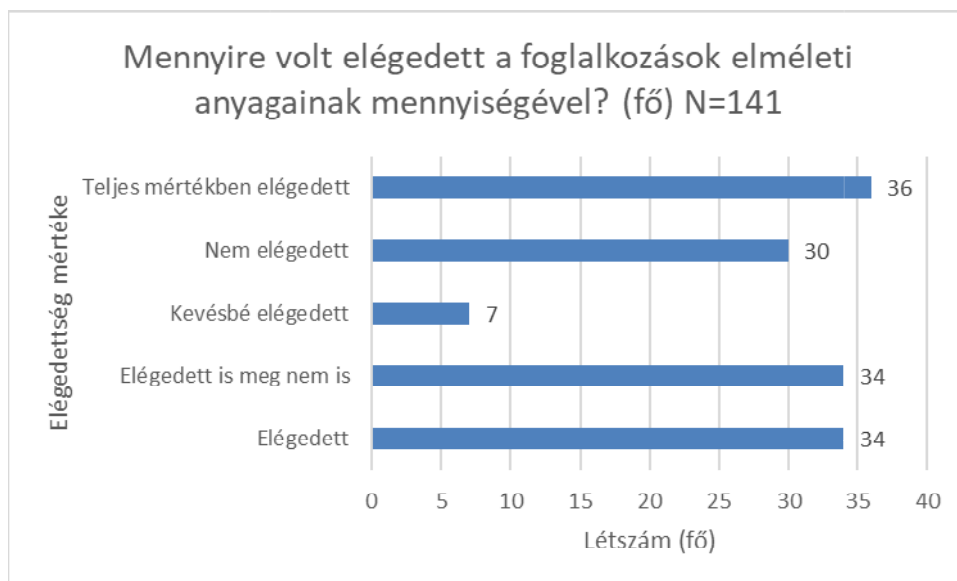
Látható, (12. ábra) hogy a többség úgy érezte, kevésbé tudja jól követni az előadások anyagát. Ezt jelzi, hogy 32 fő nem volt elégedett, 15 fő kevésbé volt elégedett, 35 fő pedig elégedett is volt és nem is az előadások követhetőségével. Ez azt jelenti, hogy 58,2 %-a a fiataloknak összességében inkább nem volt elégedett az előadások követhetőségével. A gyermekvédelmi intézményekben élők, helyzetükből adódóan más típusú igényekkel érkeznek, mint azok a fiatalok, akik családban, a kiegyensúlyozott otthonuk falai között nőhetnek fel. Ezért előfordulhat, hogy esetükben akár egy bonyolultabb mondatszerkezet értelmezése is nehézségebbe

ütközik, vagy a szövegértésük is más. Egy családban a gyermekekre – optimális esetben – sokkal több figyelem jut, legyen szó akár közös tanulásról, vagy akár beszélgetésről, vagy közös játéktevékenységekről, szabadidős programokról. Egy gyermekvédelmi rendszerben/közösségben élő fiatal számára – a szakmai erőfeszítések ellenére is – kevesebb egyéni figyelem jut. Ez befolyásolja a gyermek képességeinek a fejlődését, a kommunikációját, a személyiségét. Ezért is szükséges a célzott támogatásuk, úgymint a jelen hatástanulmány 1.2. fejezetében felsorolt területeken. Fontos tudni, hogy az a gyermek, aki a foglalkozások során lemarad, ott a tematikus témák nem képesek olyan mértékű hatást elérni, mint azoknál, akik a normál tempót tartani tudják. Folyamatos visszajelzést kell kérni a gyermektől, hogy érti-e és jól érti-e az elhangzottakat. Ennek kontrollja, nyomon követése az előadó feladata.

*12. ábra: Az előadások követhetőségével való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)*

A hatástanulmányban annak vizsgálatát is fontosnak tartottuk, hogy az előadások elméleti és gyakorlati összetevőinek aránya mennyire volt megfelelő a fiatalok számára. Elsődlegesen az elméleti anyagok megfelelő mennyiségére kérdeztünk rá. A vélemények megoszlanak, ugyanis a válaszadók 49,6%-a volt elégedett az elméleti anyagok mennyiségével, a válaszadók 50,4%-a viszont inkább nem volt elégedett az elméleti anyagrészek mennyiségével. Ez a minimális különbség az elégedettek és az inkább nem elégedettek csoportja között azt jelzi, hogy a szakembereknek sikerült az elméleti anyagrészek mennyiségét, arányát jól megválasztani a pályázat folyamatában. Se túlzó, se kevés nem volt az az elméleti anyagmennyiség, ami a résztvevőknek átadásra került, hiszen az elégedettségi arányokban nincsenek szélsőséges értékek.

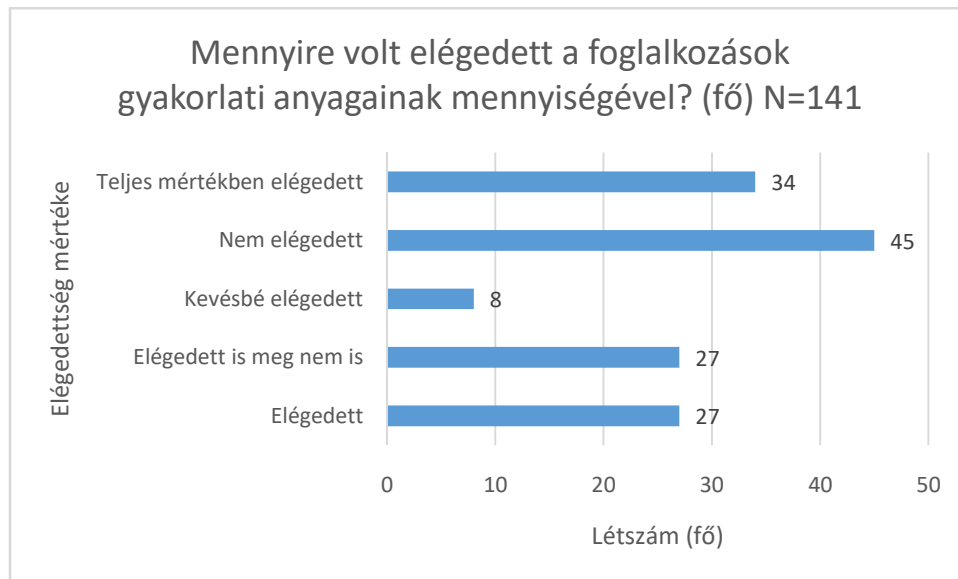

13. ábra: Elméleti anyagrészek mennyiségével való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

A fenti eredmény azt jelzi, hogy a tematikus foglalkozásokon részt vett fiatalok az elméleti anyagrészek mellett igényt mutatnak a gyakorlati, játékos feladatok iránt is. Az elméleti anyagrészek mennyiségét a magasabb elégedettségi szint eléréséhez valószínűsíthetően csökkenteni kell, a gyakorlati anyagrészek arányát pedig növelni. A jelen pályázatban megvalósított szakmai tevékenységek főbb témaköreit vizsgálva az látszik, hogy több programelem megvalósításához, mint az alábbiakban felsoroltak esetében is integrálni lehet gyakorlati feladatokat, helyzetgyakorlatokat, akár a művészet és meseterápia módszereivel, konfliktuskezelést segítő páros feladatokkal, vagy önismeretet fejlesztő egyéni kreatív feladatokkal egybekötve:

- a közösségi és társas kapcsolatokra történő szociális nevelés
- a család, mint rendszer, védőháló és érték tudatosítása
- alapvető erkölcsi értékek és normák elsajátítása
- emocionális nevelés, mentálhigiénés tanácsadás
- önismeret fejlesztése, a célok és az azokkal összefüggő elköteleződés kialakítása
- önálló életre felkészítés, életvezetési tanácsadás
- szabadidő produktív eltöltésének segítése

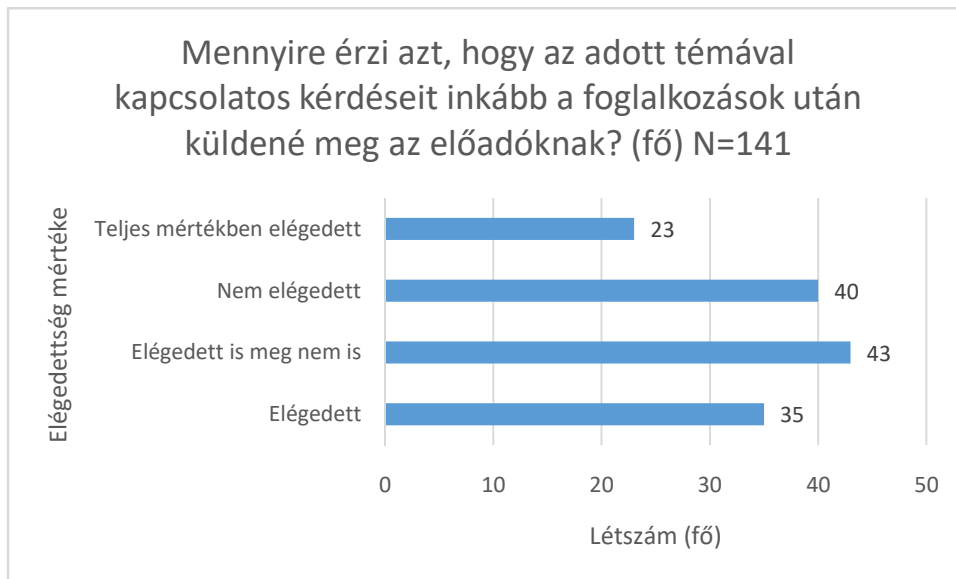
Megvizsgáltuk a gyakorlati anyagrészek mennyiségével való elégedettséget is. A lentiekben található ábra (14. ábra) egyértelműen jelzi, hogy a résztvevők kevésnek találták a gyakorlati feladatok, helyzetgyakorlatok mennyiségét a frontális oktatási módszerekhez viszonyítva. Az elégedettség mértéke szerint 56,7% (80 fő) válaszolta azt, hogy nem tud egyértelmű elégedettséget kinyilvánítani a gyakorlati feladatok mennyiségére vonatkozóan. 43,3% (61 fő) volt teljes mértékben elégedett, vagy elégedett volt a gyakorlati feladatokkal, azok mennyiségével. Javasolt tehát nagyobb hangsúlyt helyezni a gyakorlati feladatok integrálására egy hasonló típusú pályázatban, mely gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiataloknak szól.

14. ábra: Gyakorlati anyagrészek mennyiségével való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

A következőkben azt vizsgáltuk, hogy milyen módon lehetne elősegíteni azt, hogy az érintett fiatalok egy-egy előadás után merjenek kérdezni az előadóktól, és kortársaiktól, azaz elindulhasson bizonyos fokú interaktivitás az adott témakörben. Az oktatási rendszerben és a humán célcsoportokra irányuló pályázatok lebonyolítása során általános probléma, hogy a hallgatóság tagjai, a résztvevők nem mernek, vagy nem akarnak kérdezni. Ennek számtalan oka lehet, de a legfőbb visszatartó erő, hogy bizonyos értelemben kellemetlen kérdezni, hiszen mi történik nagy plénum előtt akkor, ha evidens kérdéseket tesz fel valaki, esetleg kinevetik, vagy negatív jelzőkkel illetik. Ehhez kapcsolódóan megkérdeztük a résztvevőket, hogy direkt módon, azaz előadás közben, illetve közvetlenül előadás után szeretnék inkább a kérdéseiket feltenni, vagy online módon, pár nap, vagy pár hét letelte után, közvetlenül az előadónak történő utólagos megküldéssel.

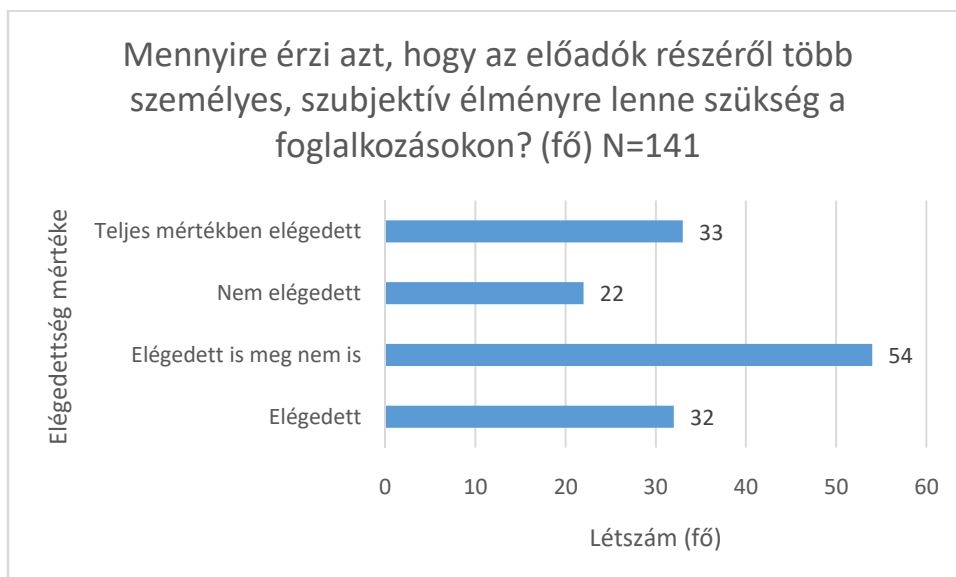
A 15. ábra eredményei alapján azt vizsgáltuk, hogy a válaszadó fiatal mennyire lenne elégedett azzal, ha a tematikus előadások során felmerülő kérdéseit kizárólag a foglalkozások után, online, vagy más után követéses formában tehetné csak fel az előadóknak, és a direkt kérdezés lehetősége az előadások után korlátozott lenne, vagy egyáltalán nem lenne biztosított számukra. A válaszok alapján az látszik, hogy a jelen pályázatban részt vett fiatalok inkább előadás közben, vagy előadás után kérdeznének szívesebben az előadóktól. Kevésbé választanák azt a lehetőséget, hogy különböző online fórumokon, vagy elektronikus levelezés formájában tegyék fel a kérdéseiket az adott témával foglalkozó szakembereknek. Javasolt lenne tehát a direkt kérdésfeltevés lehetőségének biztosítása az előadások után közvetlenül. Feltételezhetően azért van erre ilyen formában igény a célcsoport tagjaitól, mert a verbális, direkt kommunikációt részesítik előnyben, nyitottabb a kommunikációjuk, és kevésbé érzik tabunak, hogy bármely témában kérdéseket tegyenek fel az előadóknak. Ezt jelzi, hogy a válaszadók 41,1%-a (58 fő) választaná a későbbi kérdésfeltevés lehetőségét, viszont 58,9% (83 fő) közvetlenebb módon, az előadások után kérdezne.

15. ábra: Az előadások utáni kérdésfeltevés lehetőségével való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A következőkben arra voltunk kíváncsiak a hatástanulmányban, hogy a fiatalok mennyire igénylik azt, hogy egy-egy téma előadói, szakemberei szubjektív, saját élményeket integráljanak a saját életükből az előadásaikba. Ez fontos tényező lehet, hiszen egy előadó hitelességét és a téma érdekes mivoltát nagymértékben meghatározza, hogy mennyire élményszerű és életszerű az előadás.

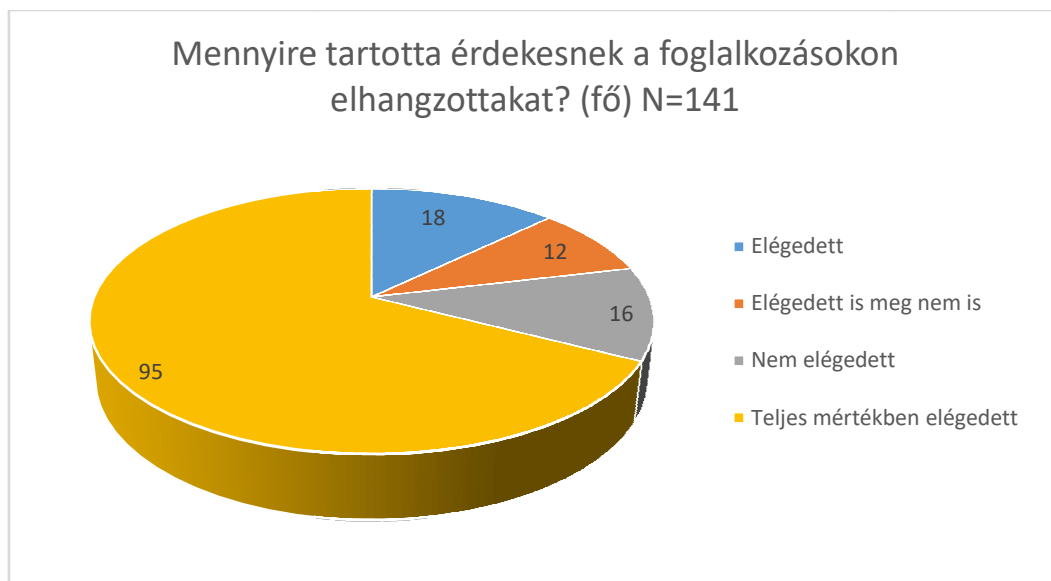
16. ábra: A szubjektív előadói élmények mennyiségével való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A fenti ábra szerint (16. ábra) a jelen pályázatban részt vett előadók kisebb mennyiségű szubjektív élményt integráltak az előadásaikba, mint amennyit a célcsoport tagjai igényeltek volna. A válaszadók úgy ítélték meg, hogy szükség van

több személyes élményre az előadások során, hiszen 46,1% (65 fő) válaszolta, hogy elégedett a szubjektív élmények mennyiségével, 53,9% (76 fő) viszont több személyes élményt igényelt volna az előadóktól a tematikus foglalkozások során.

Megkérdeztük a fiataloktól, hogy annak ellenére érdekesnek találták-e az előadásokat, hogy több gyakorlati feladatot, helyzetgyakorlatot és több előadói szubjektív élményt igényeltek volna. A pályázatban megjelölt tematika megfelelő szakmaisággal történő összeállítása, az előadók személyének átgondolt kiválasztása, valamint az elméleti anyagrészek mennyiségének optimalizálása együttesen vezettek ahhoz a pozitív eredményhez, hogy a résztvevők többsége érdekesnek találta az előadásokat, foglalkozásokat (17. ábra).

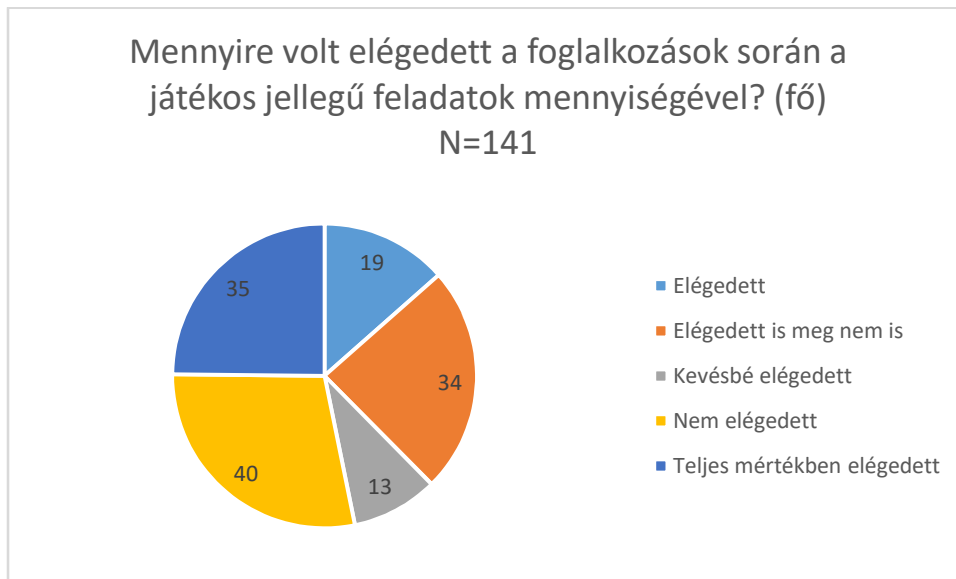
17. ábra: Az előadások témájának érdekességével való elégedettség vizsgálata (fő)

(Saját szerkesztésű ábra)

A fenti ábra eredményei alapján a válaszadók 80,1%-a (113 fő) nyilatkozta, hogy érdekesnek találta az előadásokat, 19,9 % (28 fő) számolt be arról, hogy nem tartotta kellően érdekesnek azokat. Az eredmény pozitív, hiszen a résztvevők több, mint háromnegyede részére sikerült olyan ismeretanyagot, tudást, gyakorlati tapasztalatot közvetíteni, átadni a lezajlott pályázatban, melyet érdekesnek talált, emiatt feltehetően integrálni is fogja tudni hosszútávon az elhangzottakat.

Annak érdekében, hogy a jelen hatástanulmányban kapott eredmények elősegítsék a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok fejlődését, valamint a jövőben megvalósítani szándékozott pályázatok még hatékonyabban tudják szolgálni a célcsoport elégedettségét, megkérdeztük az érintettektől, mennyire igénylik a játékos feladatok bevonását a tematikus foglalkozásokba. Korábbi válaszokból már tudjuk, (14. ábra) a gyakorlati feladatok mennyiségét lehetne növelni egy hasonló típusú pályázatban. Ennek tükrében fontos tudni azt is, hogy a játépedagógia eszközein keresztül, - amely által a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatal önmaga lehet

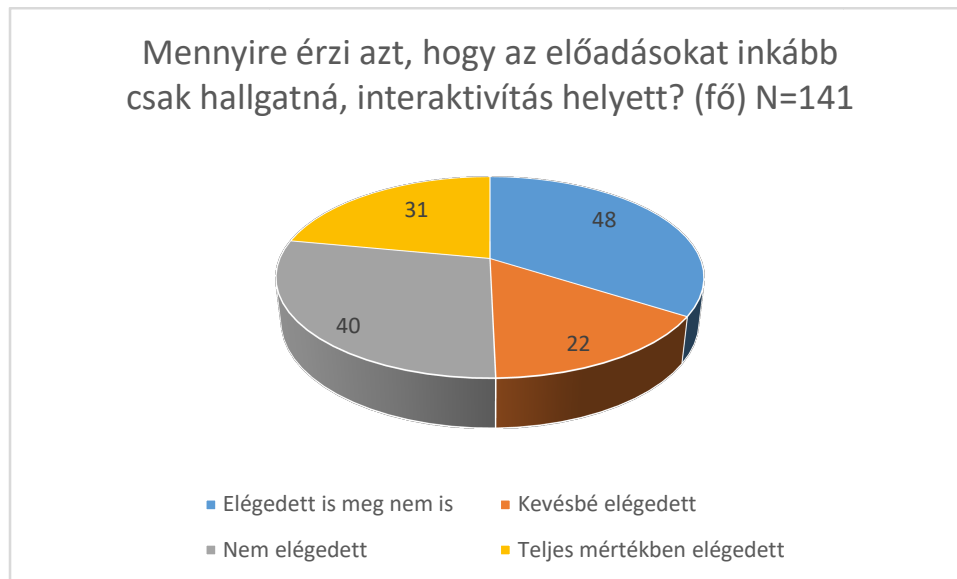
egy-egy feladatmegoldásban, fejlesztheti önismeretét – szükség van-e játéktevékenységre a foglalkozásokon, azaz a játéktevékenység mennyire járulhat hozzá a célcsoport fejlesztéséhez a vizsgált életkori csoportokban.

18. ábra: A játékos feladatok mennyiségével való elégedettség vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

A fenti ábra (18. ábra) eredményei alapján egyértelműen látszik, hogy a résztvevők több játékos típusú feladatot igényelnek egy-egy tematikus csoportfoglalkozáson. A fiatalok 61,7%-a (87 fő) inkább nem volt elégedett a játékpédagógia keretében alkalmazott módszerek és gyakorlati feladatok mennyiségével, ezzel ellentétben a válaszadók 38,3%-a (54 fő) úgy ítélte meg, hogy számára elegendő volt a játékos feladatok mennyisége. Az értékelés szubjektív, ezért nagyon nehéz a megfelelő arányokat kijelölni az elméleti és a gyakorlati feladatok, azon belül a játéktevékenységek mennyisége között. Jelen esetben az látszik, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban élő fiatalok számára bátran lehet játékos feladatok beépíteni a foglalkozásokba, hiszen a játékpédagógia és élménypédagógia számukra is egy eszköz ahhoz, hogy jobban megismerjék önmagukat, át tudják lépni a saját korlátaikat, leküzdjék gátlásaikat, fejlődjön a problémamegoldó képességük, közelebb kerüljenek a kortársaikhoz és az őket körülvevő felnőtt társadalomhoz.

Megkérdeztük a fiatalokat arról is, hogy inkább passzív módon, csak hallgatni szeretnék az előadásokat, vagy esetenként hozzá is szeretnének szólni az adott témákhoz. Azt már tudjuk, hogy a résztvevők az esetlegesen felmerült kérdéseiket a témában inkább közvetlenül előadást követően tennék fel az előadóknak (15. ábra), viszont nincs ismeretünk arról, mennyire igénylik az interaktivitást a fiatalok.

19. ábra: Az interaktív előadásra való igény való vizsgálata (fő)
(Saját szerkesztésű ábra)

A megkérdezettek 78%-a (110 fő) inkább háttérben maradna az előadások során, kevésbé szeretne közvetlen kommunikációt, vitát, érvelést folytatni az előadóval. A minta 22%-a (31 fő) viszont vállalkozna arra, hogy közvetlenül az előadás alatt interaktív kommunikációt kezdjen az előadóval, vagy vitát kezdeményezzen. Feltételezhetően a megkérdezetteknek ez a szűk aránya az idősebb korosztályból kerül ki, akiknek már fejlettebb a verbális és nonverbális kommunikációjuk, több az élettapasztalatuk, bátrabbak a felnőttekkel kapcsolatban, és az elméleti tudás szintjük is magasabb fokú a fiatalabb korosztályhoz viszonyítva.

Konklúzió:

A hatástanulmány I. részében végkövetkeztetések levonására nem törekszünk. Összességében elmondható, hogy a pályázat kellő hatást tudott elérni az érintett célcsoport tagjainak körében. A foglalkozások helyszíneinek megválasztása és az időben történő, helyes információközlés alaposabb előkészületet igényelnek, ehhez be kell vonni a fiatalokat is. Figyelni kell az előadások időtartamának, hosszának optimalizálására, különös tekintettel arra a tényre, hogy a jelen generációk figyelme 20-25 percnél hosszabb ideig nem tartható fenn, váltás nélkül. A foglalkozások a résztvevőknek hasznosak voltak, és képesek voltak új ismeretet átadni, tudásszintet bővíteni, ami kiemelt pályázati előny. Az előadások érthetőek, kellően integrálhatóak voltak a hallgatóság számára. A fiatalok nem éreztek ellenszenvet az előadók személyével szemben, volt lehetőségük kérdezni, a kérdéseikre adekvát válaszokat is kaphattak. Különös figyelmet kell fordítani a jövőben az elméleti és gyakorlati oktatási arányok helyes megválasztására. A pályázatban az elméleti, frontális oktatási rész nem volt túlzó, azonban a résztvevők egyértelmű igényt mutatnak gyakorlati feladatok, helyzetgyakorlatok, játékos feladatok megoldására is. Fontos, hogy az előadó legyen hiteles, ezt fokozza azzal, hogy személyes élményeket integrál a foglalkozásokba, és törekszik az interaktivitásra is. A tematikus

foglalkozásokat a résztvevők érdekesnek találták, az előadók tempóját követni tudták, elégedettségük pozitív volt.

Melléklet

Kedves Kitöltő!

Az alábbi kérdőívvel az EFOP-1.2.7-16 kódszámú pályázat hatásvizsgálatát mérjük fel. A projekt a gyermekvédelmi gondoskodásban élők helyzetének javítását célozta meg.

Köszönöm Neked a kérdőív őszinte kitöltését, mellyel segíted a szakemberek munkáját azért, hogy a jövőben még jobb programokat tudjanak nyújtani a gyermekvédelmi rendszerben élőknek.

A kérdőív kitöltése névtelen.

1. **ÉLETKOROD:** ÉV (Írd be számmal az életkorodat!)
2. **NEMED:**FIÚ LÁNY (Húzd alá a nemedet!)
3. **MELYIK GYERMEKVÉDELMI INTÉZMÉNYBEN ÉLSZ?** (Húzd alá, amelyekben jelenleg élsz!)
 - KŐSZEG
 - GENCSAPÁTI
 - IKERVÁR
 - SZOMBATHELY
4. **HÁNYADIK OSZTÁLYBA JÁRSZ?**..... OSZTÁLYOS VAGYOK (Írd be számmal az osztályt!)
5. **MENNYIRE TARTOTTAD ÉRDEKESNEK AZ EGYIK OLYAN FOGLALKOZÁST, AMELYEN RÉSZTVEVÉL?** (SORONKÉNT KARIKÁZZ BE 1 SZÁMOT ANNAK MEGFELELŐEN, HOGY MENNYIRE IGAZ RÁD AZ ÁLLÍTÁS!)

Állítás	5: Teljes mértékben igaz az állítás 1: Egyáltalán nem igaz az állítás				
1. Megfelelő volt a helyszín a foglalkozás megtartására	1	2	3	4	5
2. Időben értesültem a foglalkozás időpontjáról	1	2	3	4	5
3. Előzetes felvilágosítást kaptam a foglalkozásról	1	2	3	4	5
4. Megfelelő időtartamúak voltak az előadások	1	2	3	4	5
5. A foglalkozás megtartását hasznos dolognak tartom	1	2	3	4	5
6. Sok új és számomra hasznos ismerettel gazdagodtam	1	2	3	4	5
7. Konkrét válaszokat kaptam a témával kapcsolatos kérdéseimre az előadáson elhangzottak segítségével	1	2	3	4	5
8. Könnyen érthető volt számomra az előadás	1	2	3	4	5
9. Szimpatikus volt számomra az előadó személye	1	2	3	4	5
10. Az előadó folyamatosan kivetítette az előadás anyagát, mindig követni tudtam a folyamatot	1	2	3	4	5
11. Kérdéseket tehettem fel az előadó részére, melyekre válaszokat is kaptam	1	2	3	4	5

12. Túl sok volt az elméleti rész a foglalkozás során	1	2	3	4	5
13. Túl kevés gyakorlati feladatot oldottam meg a foglalkozáson	1	2	3	4	5
14. A kérdéseimet inkább az előadás után küldeném meg szívesebben az előadónak	1	2	3	4	5
15. Több személyes élményre lenne szükség az előadó részéről	1	2	3	4	5
16. Érdekesnek találtam az előadáson elhangzottakat, nem unatkoztam	1	2	3	4	5
17. Túl kevés volt a játékos feladatok száma az előadás során, több ilyen vártam	1	2	3	4	5
18. Jobban szeretem inkább csak hallgatni az előadást	1	2	3	4	5
19. Szerettem volna beszélgetni az előadóval a foglalkozás után, de nem volt rá lehetőségem	1	2	3	4	5
20. A foglalkozás során az előadó olyan videót vetített, amit érdekesnek találtam	1	2	3	4	5
21. A foglalkozás során csoportfeladatokat oldottam meg, melyekben szívesen vettem részt	1	2	3	4	5
22. A kérdéseimet a témában bártan feltettem a csoport előtt, nem voltam zavarban emiatt	1	2	3	4	5
23. A témával kapcsolatos előadás képes volt pozitív irányba változtatni az életem valamely részét	1	2	3	4	5
24. Legyen tesztfeladat az előadás után, hogy fel tudjam mérni az új ismereteimet	1	2	3	4	5
25. Úgy érzem, az előadáson elhangzottak hatására jobban megismertem a saját tulajdonságaimat	1	2	3	4	5
26. Úgy érzem, másoknak is tudok segíteni azzal, hogy részt vettem a foglalkozáson	1	2	3	4	5
27. A foglalkozáson részvétel segített nekem abban, hogy könnyebben leküzdjem az akadályokat	1	2	3	4	5
28. Az előadáson részvétel segített nekem a jövőre vonatkozó céljaim megfogalmazásában	1	2	3	4	5
29. Inkább online formában kerüljön megtartásra legközelebb az előadás	1	2	3	4	5
30. A jövőben is szükségesnek tartom hasonló témájú előadás megtartását	1	2	3	4	5

6. AZ ALÁBBIKBAN FELSOROLT FOGLALKOZÁSOK KÖZÜL MELYIKEN VENNÉL SZÍVESEN RÉSZT? (SORONKÉNT KARIKÁZZ BE 1 SZÁMOT ANNAK MEGFELELŐEN, HOGY MENNYIRE IGAZ RÁD AZ ÁLLÍTÁS!)

Foglalkozás témája	5: Szívesen részt veszek				
	1: Nem szívesen veszek részt				
1. Drogprevenció	1	2	3	4	5
2. Szexuális felvilágosítás	1	2	3	4	5
3. Családi nap	1	2	3	4	5
4. Pénzkezelési ismeretek	1	2	3	4	5
5. Jövőkép kialakítása	1	2	3	4	5

6. Beszéd és kommunikáció fejlesztése	1	2	3	4	5
7. Mese és művészetterápia	1	2	3	4	5
8. Családi életre felkészítés	1	2	3	4	5
9. Társadalmi beilleszkedést segítő tábor	1	2	3	4	5
10. Agresszió és indulatkezelés	1	2	3	4	5
11. Önismeret fejlesztés	1	2	3	4	5
12. Konfliktuskezelés	1	2	3	4	5
13. Fontos nekem, hogy ne legyen túl kevés gyakorlati feladat a foglalkozáson	1	2	3	4	5
14. Fontos nekem, hogy a kérdéseimet inkább az előadás után küldhessem meg az előadónak	1	2	3	4	5
15. Fontos nekem, hogy az előadó személyes élményt is mondjon el a foglalkozáson	1	2	3	4	5
16. Fontos nekem, hogy érdekesnek találjam az előadást és ne unatkozzak	1	2	3	4	5
17. Fontos nekem, hogy legyen elegendő számú játékos feladat az előadás során	1	2	3	4	5
18. Fontos nekem, hogy ne kelljen megszólalnom az előadás során	1	2	3	4	5
19. Fontos nekem, hogy beszélgethessek az előadóval a foglalkozás után	1	2	3	4	5
20. Fontos nekem, hogy a foglalkozás során az előadó olyan videót vetítsen, ami érdekes számomra	1	2	3	4	5
21. Fontos nekem, hogy a foglalkozás során csoportfeladatokat oldjunk meg a többiekkel	1	2	3	4	5
22. Fontos nekem, hogy a kérdéseimet a témában bátran feltegyem a csoport előtt	1	2	3	4	5
23. Fontos számomra, hogy az előadás képes legyen pozitív irányba változtatni az életem valamely részét	1	2	3	4	5
24. Fontos számomra, hogy legyen tesztfeladat az előadás után	1	2	3	4	5
25. Fontos számomra, hogy az előadás hatására jobban megismerjem a saját tulajdonságaimat	1	2	3	4	5
26. Fontos számomra, hogy az előadáson elhangzottak segítségével másoknak is tudjak segíteni	1	2	3	4	5
27. Fontos számomra, hogy a foglalkozáson részvétel segítsen nekem abban, hogy könnyebben leküzdjem az akadályokat	1	2	3	4	5
28. Fontos számomra, hogy az előadáson részvétel segítsen nekem a jövőre vonatkozó céljaim megfogalmazásában	1	2	3	4	5
29. Inkább online formában szeretném, hogy megtartásra kerüljön az előadás	1	2	3	4	5
30. Szükségeseznek tartom az ilyen témájú előadás megtartását a jövőben	1	2	3	4	5

